

СУЧАСНІ ПСИХОТЕХНОЛОГІЇ

<https://doi.org/10.34142/23129387.2021.64.10>

УДК 159.9

ORCID 0000-0003-2971-1386

ORCID 0000-0003-2511-6803

ORCID 0000-0002-1699-7859

ПСИХОДІАГНОСТИКА ЕСТЕТИЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ОСОБИСТОСТІ

**Вікторія В. Найчук^{1BD}, Карина І. Фоменко^{2ABC},
Олексій І. Кузнецов^{3AE},**

*1 - кандидат психологічних наук, Відкритий міжнародний
університет розвитку людини "Україна", м. Вінниця, Україна,
E-mail: naichukvv@gmail.com*

*2 - доктор психологічних наук, професор кафедри
психології, Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди, Україна,
E-mail: karinafomenko1985@gmail.com*

*3 - кандидат психологічних наук, доцент кафедри
психології, Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди, Україна,
E-mail: o.kuznetsov@seznam.cz*

Внесок авторів:

А - дизайн дослідження; В - збір даних; С - статистичний аналіз;
D - підготовка рукопису; Е - збір коштів.

Актуальність дослідження. Прискорення темпу життя, зростання економічної спроможності громадян, виробничих потужностей і товарообігу, процеси глобалізації соціально-економічного простору і зростання ролі Інтернет-торгівлі – все це виступає чинником високої потреби суспільства в естетизації різних видів економічної діяльності загалом та життєдіяльності людини – зокрема. Попри широке використання терміну «естетичний інтелект» в економіці, у психології міра вивчення естетичного інтелекту значно поступається іншим видам інтелекту.

Мета дослідження: здійснити апробацію методики психодіагностики естетичного інтелекту особистості.

Методи і вибірка. Вибірку досліджуваних склали 272 особи, віком 17-60 років, 156 жінок та 116 чоловіків. Для обґрунтування конструктивної валідності методики було використано опитувальник, що діагностує провідний тип репрезентативної системи (К.І. Фоменко), опитувальник емоційного інтелекту Н. Холла, батарею адаптованих тестів для вивчення рівня розвитку естетичного сприйняття (О.М. Торшилова і Т.В. Морозова).

Результати. Концепціалізовано та операціоналізовано поняття естетичного інтелекту. Доведено валідність та надійність опитувальника, що вимірює рівень розвитку естетичного інтелекту.

Висновки. Теоретичний аналіз проблеми естетичного інтелекту дозволив визначити його як здатність розуміти, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати та використовувати для розв'язання повсякденних та професійних завдань інформацію про об'єкти та явища навколишньої дійсності природного чи штучного походження, отриману на основі естетичного сприйняття. У результаті апробації методики дослідження естетичного інтелекту було доведено її високу надійність та валідність. Виявлено позитивні зв'язки естетичного інтелекту та естетичних здібностей, причому достатній рівень останніх є умовою для високого рівня естетичного інтелекту особистості.

Ключові слова: естетичний інтелект, естетичне сприйняття, естетичні здібності, невербальна креативність, психодіагностика, репрезентативна система, імагінація.

Psychodiagnostics of aesthetic intelligence of personality

Victoria V. Naychuk^{1BD}, Karina I. Fomenko^{2ABC},

Oleksiy I. Kuznetsov^{3AE},

1 - Candidate of Psychological Sciences, Open International University of Human Development "Ukraine", Vinnytsia, Ukraine,
Email: naichukvv@gmail.com

2 - Doctor of Psychological Sciences, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Ukraine,
Email: karinafomenko1985@gmail.com

3 - Candidate of Psychological Sciences, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Ukraine,
Email: o.kuznetsov@seznam.cz

Authors' Contribution: A – Study design; B – Data collection; C – Statistical analysis; D – Manuscript Preparation; E – Funds Collection.

Relevance of research. Accelerating the pace of life, increasing economic capacity of citizens, production capacity and turnover, the

globalization of socio-economic space and the growing role of e-commerce - all this is a factor in the high need of society to aestheticize various economic activities in general and human life in particular. Despite the widespread use of the term "aesthetic intelligence" in economics, in psychology the degree of study of aesthetic intelligence is much inferior to other types of intelligence.

Aim: to test the method of psychodiagnostics of aesthetic intelligence of the individual.

Methodology. The sample consisted of 272 people aged 17-60 years, 156 women and 116 men. To substantiate the constructive validity of the method, a questionnaire diagnosing the leading type of representative system (K.I. Fomenko), N. Hall's emotional intelligence questionnaire, a battery of adapted tests to study the level of development of aesthetic perception (O. Torshilova, T. Morozova).

Results. The concept of aesthetic intelligence is conceptualized and operationalized. The validity and reliability of the questionnaire, which measures the level of development of aesthetic intelligence, is proved.

Conclusions. Theoretical analysis of the problem of aesthetic intelligence allowed to define it as the ability to understand, analyze, interpret, evaluate and use to solve everyday and professional problems information about objects and phenomena of the surrounding reality of natural or artificial origin, obtained on the basis of aesthetic perception. As a result of testing the method of research of aesthetic intelligence, its high reliability and validity were proved. Positive connections between aesthetic intelligence and aesthetic abilities have been revealed, and a sufficient level of the aesthetic abilities is a condition for a high level of aesthetic intelligence of a person.

***Keywords:** aesthetic intelligence, aesthetic perception, aesthetic abilities, nonverbal creativity, psychodiagnostics, representative system, imagination.*

Вступ. Попри те, що тематика розвитку естетичних здібностей у дошкільників у психолого-педагогічних дослідженнях привертала увагу окремих науковців та практиків, проблема естетичного інтелекту є новою у психологічній науці, а естетичний розвиток особистості на більш пізніх етапах онтогенезу майже не розглядався психологами. Як зазначає О. Отич (2005), в умовах розвитку суспільства та сучасних вимог ринку праці естетичний розвиток особистості має забезпечувати ефективність функціонування суб'єктів праці, а тому стає важливою складовою професійної підготовки фахівців з будь-яких спеціальностей. Це, на думку

автора, вимагає визначення основних напрямів художньо-естетичного розвитку особистості у системі професійної освіти, адаптації актуальних критеріїв його діагностування до специфіки певної галузі. Слід зазначити, що протягом останніх двадцяти років ця теза не тільки не втратила своєї правомірності, а й набула ще більшої актуальності. Прискорення темпу життя, зростання економічної спроможності громадян, виробничих потужностей і товарообігу, процеси глобалізації соціально-економічного простору і зростання ролі Інтернет-торгівлі – все це виступає чинником високої потреби суспільства в естетизації різних видів економічної діяльності загалом та життєдіяльності людини – зокрема. Як зазначає П. Браун (2020), автор терміну «естетичний інтелект», естетика має важливе значення для бізнесу та життєдіяльності, естетичний інтелект можна розвивати, естетичне бачення лідера організації та естетична діяльність загалом можуть змінювати як діяльність окремих організацій, так і економічні галузі, зважена робота з естетичним складником компанії є запорукою успішності її функціонування. Цілком визнаючи своєчасність виникнення в економічному наративі та прикладну значущість даного феномену, слід зазначити, що у психологічній науці термін «естетичний інтелект» досі не зазнав концептуалізації. Введення у науковий лексикон нового конструкту та розробка інструментарію для його вимірювання вимагає емпіричного обґрунтування конструктної валідності методики. У галузі соціальних здібностей доведення конструктної валідності набуває особливого значення, оскільки терміни найчастіше починають своє наукове життя завдяки власній інтуїтивній зрозумілості та привабливості (Белова, 2009), зокрема останнім часом з'являються нові конструкти здібностей – емоційний, соціальний, практичний, міжособистісний, духовний, тілесний інтелекти, що ставить перед дослідниками нові завдання з валідації. Отже, теоретичне обґрунтування, концептуалізація та валідація конструкту «естетичний інтелект» є цілком доцільною та своєчасною проблемою у психології.

Теоретичне обґрунтування проблеми. Обґрунтування естетичного інтелекту як конструкту має відповідати трьом умовам, визначеним С.С. Беловою (2009): 1) використанням статистичної методології; 2) змістовим співвіднесенням нового конструкту з психологічними конструктами, що мають чітке емпіричне обґрунтування; 3) операціоналізації конструкта як інтелектуального (когнітивного) за своєю сутністю.

Перед тим як застосовувати статистичну методологію для перевірки конструктної валідності методики зупинимось на обґрунтуванні правомірності існування естетичного інтелекту відповідно до другої умови, за якою ми маємо співвіднести естетичний інтелект з іншими конструктами, що вимірюють інтелект та естетичні здібності. З цією метою слід спочатку надати визначення власне естетичному інтелекту.

За визначенням П. Браун (2020), естетичний інтелект – це здатність розуміти, інтерпретувати та виражати почуття, що виникають у зв'язку з певним об'єктом або переживанням. Виходячи з такого розуміння естетичний інтелект, на кшталт емоційного інтелекту, є здатністю розуміти та регулювати емоційні стани, проте, на відміну від EQ, об'єктом розумової активності особистості тут виступає не власні емоційні стани та переживання, чи психологічний світ іншої людини, а предметний чи природний світ, навколишня реальність – від природи і мистецтва до товарів, якими ми щодня користуємось. Уточнюючи вищезазначене, у нашому визначенні *естетичний інтелект – це здатність розуміти, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати та використовувати для розв'язання повсякденних та професійних завдань інформацію про об'єкти та явища навколишньої дійсності природного чи штучного походження, отриману на основі естетичного сприйняття*. Отже, естетичне сприйняття лежить в основі функціонування естетичного інтелекту, тому вимагає окремого розгляду у представленому дослідженні.

Естетичне сприйняття є процесом відображення естетичної суті предметів і явищ навколишньої дійсності у всій сукупності їх елементів, характеризуються взаємозв'язком емоційного і інтелектуального, і відрізняється цілеспрямованістю. Основу

естетичного сприйняття складають естетичні відчуття, які, в свою чергу, є суб'єктивним переживанням оцінного відношення до естетичного предмету або явища, що виражається в естетичній «насолоді» формою і змістом у процесі споглядання або діяльності; характеризуються складністю, глибиною і різноманітністю змісту (Ваганова, 2012).

У класичній концепції Р. Інгардена (1962) естетичне сприйняття реалізується стадійно, при цьому початковим моментом є прояв інтересу з боку того, хто сприймає естетичний об'єкт до певної якості явища, що сприймається. Отже, естетичний інтерес та естетична потреба «запускають» естетичне сприйняття. Естетичний інтерес визначається як спрямованість особистості на естетичну діяльність, на естетичне освоєння дійсності і виявляється у прагненні особистості до естетичної діяльності, наявності у неї улюблених творів мистецтва, прагненні їх неодноразово сприймати, висловлюватися про них тощо. Естетичні інтереси породжують естетичні потреби особистості і її естетичне і дієве ставлення до навколишнього життя (Ваганова, 2012). Естетична потреба, в свою чергу, є суб'єктивним чинником, що спонукає особистість до естетичного освоєння дійсності, до конкретного виду художньої діяльності або до різноманітних її видів. Естетичні потреби представлені потребою в естетичній інформації, прагненні до багатократного її сприймання, пізнавальною потребою у конкретних жанрах, творах мистецтва, його авторах тощо. Через потік естетичної інформації формується естетичний смак як поєднання суб'єктивних естетичних уподобань та оцінок (Ваганова, 2012).

Через попередню естетичну емоцію здійснюється перехід від реального до естетичного, при цьому емоція, що виникла, є поштовхом до виникнення естетичних переживань, тобто бажання здобути якість, яка викликала вищезазначену емоцію та вдовольнитися нею у процесі сприйняття (Органова, 1975). Отже, наступний етап естетичного сприйняття пов'язаний із тим, що збудження переходить у складне емоційне переживання, у якому визначають: емоційне знайомство;

бажання оволодіння певною естетичною якістю; прагнення вдовольнитися нею в процесі естетичного сприйняття (Ингарден, 1962). Емоційність естетичного сприйняття запрограмована у естетичному об'єкті, що сприймається. Сприймаючи твір мистецтва, суб'єкт відчуває саме той емоційний стан, який притаманний герою твору, його почуття та думки (Торшилова & Морозова, 2001). У результаті того, що в процесі естетичного сприйняття суб'єкт відчуває стан подібний стану героя або творця об'єкта сприйняття, людині здається, що все, що відбувається та зображується, наприклад, в творі є створеним та пережитим самою людиною.

Р. Ингарден зазначає, що споглядаючи естетичну якість, суб'єкт виділяє в цій якості недоліки, та або заповнює ці недоліки у власній уяві, або зазнає невдоволення якістю, яку сприймали. На цьому етапі розвитку естетичного сприйняття особистість проявляє творчу активність та створює естетичний предмет. Врешті, етапом, який завершує процес естетичного сприйняття, є створення комплексу якостей, в якому вони гармонічно пов'язані між собою та демонструють естетичне ціле (Ингарден, 1962).

Як слушно зауважують Т.Б. Хомуленко та В.В. Найчук (2016), послідовність прояву, усвідомлення певних моментів змісту об'єкта, що сприймається, часто пов'язані із загальними характеристиками даного об'єкта, а характер та послідовність фаз естетичного сприйняття певним чином залежать від підготовки суб'єкта, від його загальної та естетичної культури.

Л.В. Шелестовою та О.М. Оверчук О.М. (2015) було визначено здатність до естетичного сприйняття як адекватність сприйняття особистості тому об'єкту, що сприймається, глибина сприйняття, гармонія інтелектуального та чуттєвого. На думку авторів, естетичне сприйняття є одним з компонентів естетичних здібностей, поряд із здатністю до емоційного відгуку, до вираження почуттів та переживань, проявом естетичного смаку, наявністю естетичних потреб та інтересів, здатністю до естетико-предметної творчої діяльності.

Отже, естетичне сприйняття виступає компонентом естетичних здібностей (як здатність) і когнітивним процесом, що лежить в основі естетичного інтелекту.

Ще одним питанням, що стосується розведенню поняття «естетичний інтелект» та інших когнітивних конструктів є його зіставлення з терміном «естетичні здібності». Естетичні здібності виступають, передусім, індивідуально-психологічними властивостями, які забезпечують успішну реалізацію певної діяльності (музичні, музично-рухові, художні, словесні тощо) на засадах естетики, а також прагненням сприймати, підтримувати, оцінювати, створювати нові естетичні цінності у певному виді діяльності (Кузьменко, 2014). Естетичні здібності є основою естетичної обдарованості особистості, представленою такими компонентами: потребово-мотиваційним, що є потребою в сприйнятті та створенні естетичного; емоційно-почуттєвим, що характеризує переживання позитивних емоційних переживань під час сприйняття та створення естетичних об'єктів, прояв естетичних почуттів; оцінювально-регулятивним, що є сформованістю адекватної самооцінки та оцінки естетичного; операційно-діяльнісним, що передбачає наявність вміння створювати естетичне. У цьому розумінні естетичних здібностей виявляється очевидною їх відмінність від поняття естетичного інтелекту, який, по-перше, обумовлений естетичною потребою, але наявність останньої свідчить скоріше не про рівень естетичного інтелекту, а по високу міру розвитку естетичної компетентності як вмотивованої здатності до створення естетичних об'єктів, втіленої у досвіді естетичної діяльності. Крім того, естетичний інтелект, на відміну від естетичних здібностей, не передбачає вміння створювати естетичні об'єкти. Для того, щоб стверджувати наявність у людини високого естетичного інтелекту достатньо лише у нього наявності здатності до диференціації та аналізу естетичного.

Особливою проблемою є зіставлення естетичного інтелекту з іншими видами інтелекту. Серед багатofакторних (множинних) теорій інтелекту особливе місце посідає концепція Х. Гарднера (2006), який наголошував на існування

багатьох видів інтелекту, таких, що розвиваються та функціонують незалежно один від одного, зокрема автор вказує на існування семи видів інтелекту: лінгвістичний, логіко-математичний, просторовий, тілесно-кінестетичний, музичний, інтраперсональний, інтерперсональний, до яких згодом додав ще два – екзистенційний інтелект та інтелект «дослідника природи». Хоча автор залишив поза увагою питання про існування естетичного інтелекту, на нашу думку, запропонована ним концепція цілком припускає можливості виокремлення даного феномену серед інших видів інтелекту. Причому естетичний інтелект хоча і пов'язаний з певним емоційним ставленням до об'єктів дійсності, принципово за змістом відрізняється від емоційного інтелекту. Естетичний інтелект не зводиться до музичного, оскільки охоплює більший діапазон різномодальної інформації що сприймається, включаючи не тільки аудіальний, а й візуальний, тактильний, ольфакторний та вкусовий канали сприйняття.

Третій момент, необхідний для повноцінної конструктивної валідації естетичного інтелекту, стосується характеру його операціоналізації. Як зазначає С.С. Белова (2009), операціоналізація інтелектуальних конструктивів має бути системною, тобто охоплювати різні аспекти здібності та релевантного неї предметного змісту, що виражається у різноманітті можливих завдань. Крім того, завдання, що вимірюють інтелект, мають передбачати існування правильних відповідей та не зводиться до процедури самооцінки здібностей чи оцінки особистісних якостей, як це відбувається в особистісних питальниках. Виконання цієї умови уможлиблюється, по-перше, включенням до змісту опитувальника полярних тверджень, в одному з яких імпліцитно міститься ознака, що вказує на високий рівень естетичного інтелекту, по-друге, змістовим наповненням опитувальника, що охоплює усю предметну область застосування естетичного інтелекту у життєдіяльності людини.

Мета дослідження – здійснити апробацію методики психодіагностики естетичного інтелекту особистості.

Методи та вибірка дослідження. Вибірку досліджуваних склали 272 особи, віком 17-60 років, 156 жінок та 116 чоловіків. Для обґрунтування конструктивної валідності методики було використано опитувальник, що діагностує провідний тип репрезентативної системи (Фоменко, 2017), опитувальник емоційного інтелекту Н. Холла (Фетискин, Козлов, Мануйлов, 2002), батарею адаптованих тестів для вивчення рівня розвитку естетичного сприйняття (Торшилова, 2001), зокрема:

а) методика «*Matic*» (Торшилова & Морозова, 2001) спрямована на виявлення здатності до сприйняття виразності форми, виявляє чуттєвість до образного ладу твору. Стимульний матеріал представлений набором з 12 фотографій – репродукцій художників К. Петрова-Водкіна та А. Матіса (Додаток Б). Інструкція: «Перед вами картини, деякі з них писав художник Матіс, деякі – Петров-Водкін. Наприклад, це картина Матіса, а це – Петрова-Водкіна. Якщо уважно подивитися на ці картини, зрозуміло, що художники пишуть по-різному. Завданням тесту є вгадати, які з 14 картин належать художнику Матісу, які – Петрову-Водкіну». Правильне виконання завдання пов'язано із здатністю до сприймання виразних засобів, особливостей художньої техніки автора. Кожна правильна відповіді оцінюються в 1 бал.

б) методика «Джоконда» діагностує естетичну здатність до чуття форми. Досліджувані мають до кожної з трьох репродукцій картин знайти відповідну геометричну форму, з якою асоціюється зображення. Максимальна кількість балів – три.

в) методика «Ван Гог» (Торшилова & Морозова, 2001) спрямована на виявлення здатності до сприйняття виразності форми, виявляє міру опору до естетично-смакових стереотипів, чуттєвість до образного ладу твору. У представлений модифікації для дорослого віку була адаптована інструкція: «Шановний досліджуваний! Оберіть з пари зображень ту картину чи фотографію, яка вам здається більш емоційно привабливою та виразною». Всього у тесті 6 пар зображень. За кожну правильну відповідь – 1 бал.

г) методика «Метелик» спрямована на виявлення схильності до когнітивно складної естетичної інформації. Інструкція подібна до тесту «Ван Гог». За правильну відповідь – 1 бал. Максимум – 5 балів.

Отже, максимальна кількість балів, яку можуть отримати досліджувані за результатами тестування їх естетичних здібностей – 28.

Результати.

Опитування відбувається в індивідуальній формі. Досліджуваному пропонується наступна *інструкція*: «Шановний респондент! Вам будуть запропоновані пари протилежних тверджень. Ваше завдання - вибрати одне з двох тверджень, яке, на Вашу думку, більше відповідає дійсності, і відзначити одну з цифр 1-7 в залежності від того, наскільки Ви впевнені у виборі (де вибираючи 4, ви вважаєте, що обидва твердження на Ваш погляд однаково вірні, вибираючи 1 - повністю погоджуєтеся з твердженням, розташованим зліва, а 7 - праворуч)».

Обробка даних проводилася в пакеті StatSoft STATISTICA 6.

Надійність опитувальника. Першим кроком в обробці отриманих сирих даних була перевірка внутрішньої узгодженості опитувальника. Для цього спершу було визначено кореляції кожного пункту опитувальника із сумарним показником. У результаті кореляційного аналізу було визначено, що пункти 4 «У моєму гардеробі домінують прості, зручні і функціональні речі / У моєму гардеробі домінують яскраві, ефектні речі» (0,14), 13 «Дарувати букети - невинуватана трата грошей/ Квіти прикрашають життя, створюють хорошу атмосферу, тому люблю дарувати і приймати букети» (0,12), 17 «Зовнішній вигляд співрозмовника не має для мене великого значення / Мені набагато приємніше спілкуватися зі стильними людьми зі смаком» (0,03), 19 «Головна функція кіно - розважати, тому віддаю перевагу легкі жанри і комедійні телесеріали / Кіно для мене - щось більше, ніж дозвілля, люблю різні жанри, в тому числі і авторське кіно» (0,16), 20 «Я досить добре розбираюся в живописі, шанобливо

ставляюся до різних напрямків в образотворчому мистецтві / Я не знавець живопису, але по духу мені ближче реалізм, красиві пейзажі, класичні портрети, настюрморти» (0,12), 23 «Не визнаю сучасні види мистецтва (перформанс, інсталяція і інші стилі і жанри постмодерну) / Я відкритий для нових видів мистецтва, мені все цікаво» (-0,01) та 27 «У мене немає хобі, пов'язаного з рукоділлям, яким-небудь ручною працею, мистецтвом/ У мене є хобі, яке вимагає вміння щось майструвати, винаходити, творити» (0,14). Отже, зазначені пункти опитувальника були вилучені з переліку тверджень і далі розраховувалася статистика альфа Кронбаха для шкали, що включає 23 пункти. Величина альфа Кронбаха для шкали із 23 тверджень склала 0,564, що є дещо нижчим за мінімально прийнятну величину, яка дорівнює 0,7. Подальший аналіз альфа для пунктів, якщо вони будуть видалені, показав, що пункти 8 «Краса інтер'єру залежить від добротно зробленого ремонту і підтримки чистоти і порядку господарем / Краса інтер'єру криється в деталях - текстилі, аксесуарах, рослинах, предметах мистецтва та іншому» та 29 «Я байдужий до ремесел і предметів народної творчості / Мені подобаються різні ремесла, предмети народного промислу, з радістю здобуваю етнічну посуд, одяг, прикраси» погіршують одномоментну надійність опитувальника, тому вони були видалені, що призвело до зростання альфа до 0,584. Остаточна альфа для 17 пунктів, після видалення тверджень 11 «Віддаю перевагу звичну їжу і перевірені роками рецепти / Люблю експериментувати зі смаками, готувати за новими рецептами», 15 «Думаю, при покупці автомобіля найбільш важливі ціна і технічні характеристики / При виборі автомобіля історія компанії творця і естетичні характеристики (модель, колір) так само важливі, як і технічні» та 21 «Віддаю перевагу танцювальній або фоновій музиці для настрою / Люблю різні музичні жанри, в тому числі і досить складні для розуміння (класика, джаз, етно)», 2 «Я байдужий до предметів мистецтва / Без мистецтва життя було б нудним і бляклим» і 6 «В хороші ресторани люди ходять за смачною їжею / В хороші ресторани люди ходять за атмосферою і емоційними враженнями» призвело до зростання

альфа Кронбаха до 0,693 і у переліку пунктів не залишилось жодного, який би погіршував одномоменту надійність.

Ретестова надійність опитувальника. Повторне тестування однієї і тієї ж вибірки (50 осіб) було проведено з інтервалом у два тижні. Кореляція між результатами першого та другого тестування виявилася на рівні $r = 0,892$, що свідчить про високу ретестову надійність опитувальника.

Побудова нормативної шкали. В таблиці 1 представлені описові статистики «Опитувальника естетичного інтелекту». Спираючись на ці дані, побудовано вибірккову нормативну шкалу для опитувальника. При розбивці на три інтервали граничні значення норми для показника естетичного інтелекту становлять 55-84 бали.

Таблиця 1

Описові статистики «Опитувальника естетичного інтелекту»

Показник	Середнє	Стандартне відхилення	Мінімальне значення	Максимальне значення
Естетичний інтелект	63,00	11,45	33	106

Конвергентна та дивергентна валідність методики психодіагностики естетичного інтелекту перевірялась шляхом визначення кореляційних зв'язків її показників з модифікованою методикою оцінки естетичних здібностей. Було встановлено значущий зв'язок на рівні тенденції між показниками естетичного інтелекту та естетичних здібностей ($r=0,12$, $p<0,05$). Отже, ці два феномени описують естетичні здатності особистості, проте слід зауважити, що розвиток естетичного інтелекту не обов'язково передбачає високу міру розвитку естетичних здібностей. Так, серед осіб з високим рівнем естетичного інтелекту виявлялись як високо-, так і низько здібні в естетичному плані досліджувані, проте серед естетично високо здібних не виявилось жодного досліджуваного з показником естетичного інтелекту понад 90 балів.

Жодних статистично значущих зв'язків з показниками емоційного інтелекту за методикою Н. Холла встановлено не було. Отже, естетичний інтелект як здатність до емоційного переживання під час естетичного сприйняття не залежить від рівня розвитку саморегуляції емоцій чи інших параметрів емоційного інтелекту.

Статистично значущих зв'язків з типами репрезентативної системи встановлено також не було. Отже, естетичний інтелект властивий людям з різними провідними типами репрезентативної системи однаковою мірою.

Визначено позитивний зв'язок між невербальним інтелектом та естетичним інтелектом (0,41, $p < 0,0001$), що свідчить про те, що естетичний інтелект є розумовою властивістю особистості.

Висновки. Теоретичний аналіз проблеми естетичного інтелекту дозволив визначити його як здатність розуміти, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати та використовувати для розв'язання повсякденних та професійних завдань інформацію про об'єкти та явища навколишньої дійсності природного чи штучного походження, отриману на основі естетичного сприйняття. У результаті апробації методики дослідження естетичного інтелекту було доведено її високу надійність та валідність. Виявлено позитивні зв'язки естетичного інтелекту та естетичних здібностей, причому достатній рівень останніх є умовою для високого рівня естетичного інтелекту особистості.

Література:

Ингарден Р. (1962). *Исследования по эстетике*. М: Издательство иностранной литературы.

Торшилова Е.М. & Морозова Т.В. (2001). *Развитие эстетических способностей детей 3-7 лет (теория и диагностика)*. М.: Деловая Книга, 2001.

Кузьменко В., Грицишина Т., Савенок Л. (2014). Вікові особливості розвитку естетичної обдарованості дітей старшого дошкільного віку. *Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика*. 2, 128-139.

Шелестова Л.В., Оверчук О.М. (2015). Експериментальне дослідження особливостей розвитку естетичних здібностей у старших дошкільників. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 5, 25-29

Ваганова Н. А. (2012). Розвиток естетичного художнього сприймання в дошкільному віці. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Т. XII. Психологія творчості. Випуск 15. Частина I*, 68–76.

Отич О.М. (2005). Особливості художньо-естетичного розвитку особистості у системі професійної освіти. *Професійно-художня освіта України: зб. наук. пр., III*, 25–34.

Органова Н.О. (1975). *Специфика эстетического восприятия*. М.: Высшая школа.

Фетискин Н. П., Козлов В. В., Мануйлов Г. М. (2002). *Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп*. М., Изд-во Института Психотерапии.

Фоменко К.І. (2017). Психодіагностика провідної репрезентативної системи. *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія*. 56, 233–241. <https://doi.org/10.5281/zenodo.888790>

Хомуленко Т.Б., Найчук В.В. (2016). *Естетичне сприйняття та модально-специфічна пам'ять: віковий аспект* : [монографія]. Харків: Вид-во «Діса плюс».

Gardner H. (2006). *Multiple Intelligences: NewHorizonsin Theory and Practice*. New York : Basic Books.

Оригінальний рукопис отриманий 6 квітня 2021 року

Стаття прийнята до друку 13 квітня 2021 року

Додаток А

Кінцевий варіант опитувальника «Естетичний інтелект»

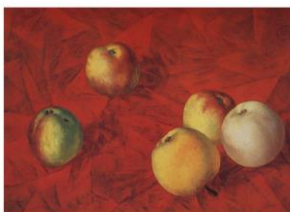
		1	2	3	4	5	6	7	
1	Я тонко відчуваю гармонію відтінків в інтер'єрі								Я не звертаю увагу на колір в інтер'єрі
2	Хороша відео-реклама повинна емоційно "чіпляти"								Хороша відео-реклама повинна давати чесну інформацію
3	Хороший фільм роблять якісна музика і робота оператора								Хороший фільм робить цікавий сюжет
4	Вишуканою їжу робить красиве оздоблення і подача								Вишуканою їжу робить гарна подача

5	Запахи і аромати роблять життя більш насиченою і цікавіше							Я байдужий до запахів
6	Плануючи поїздку в місто де раніше не був, виділяю час на відвідування або музеїв, або парків, або і того і іншого							Плануючи поїздку в нове місто, виділяю час на шопінг або (і) зустріч з друзями
7	Люблю прикрашати інтер'єр, наприклад, наряджати на Новий рік ялинку							Байдужий до святкового оздоблення
8	При купівлі товару звертаю увагу на красиву упаковку, що часом і визначає мій вибір							Упаковка для мене не має істотного значення
9	На відпочинку віддаю перевагу піші прогулянки по красивих місцях для созерацання природи чи архітектури							На відпочинку віддаю перевагу або спілкування з друзями і активні ігри, або відокремлений спокій і читання книги
10	Мені подобаються всі види мистецтв - кіно, театр, живопис, архітектура, музика та інші ...							Віддаю перевагу яко-небудь один з видів мистецтв, наприклад, кіно, але не театр, або музику, але не балет
11	Я розбираюся в модних тенденціях, однак не слідую слепо моде, працюю над своїм собственным стилем одягу							Я розбираюся в модних тенденціях, проте не дотримуюся сліпо моді, працюю над своїм власним стилем одягу
12	Люблю театр, як сучасний, так і класику! Часто ходжу на вистави провідних театрів мого міста, не пропускаю можливості відвідати вистави гастролерів							Байдужий до театру

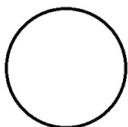
	або сходити в театр в іншому місті								
13	Як правило, не помічаю красу або сірість і безликість будівель навколо								Мені подобається красива архітектура і, по-моєму, я непогано в ній розбираюся
14	Вважаю, що хороший для життя місто - той, в якому кипить культурне життя, є місця для прогулянок, відпочинку, доглянуті парки і пам'ятники архітектури								Вважаю, що хороший для життя місто - той, в якому розвинена інфраструктура. транспорт, відремонтовані дороги, багато парковок
15	Люблю колекціонувати і все що з цим пов'язано - збирати, сортувати, організовувати, каталогізувати та інше								Байдужий до колекціонування
16	Життя не було б таким прекрасним без красивих дрібниць (ювелірних прикрас, біжутерії, аксесуарів, меблів та іншого)								Я байдужий до красивих дрібничок

Додаток Б

Субтест «Матіс»

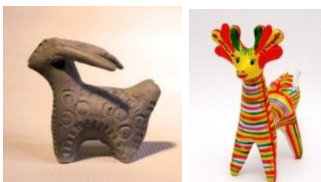

Субтест «Джоконда»

Субтест «Ванг Гог»

Субтест «Метелик»

